

Aktívny bleskozvod

Aktívne bleskozvody patria medzi najnovšie ochrany objektov pred účinkami atmosférických prepätí. (STN 34 1390-1:6/1998)

Jestvujú dve koncepcie bleskozvodov založené na:

- predstihu aktivácie
- priťahovaní blesku

Princíp bleskového výboja

- V čase vzniku búrkového mraku vzrastie elektrostatické pole z priemernej hodnoty 100 V/m na 10 kV/m. Týmto sa prekročí prirazová pevnosť vzduchu a vzniká koronárny efekt (v okolí kovových predmetov)
- Búrka vzniká stretom dvoch vzduchových mäs s rozličnou teplotou a vlhkosťou. Silné prúdenie vzduchu presúva kvapky vody, ľad a vlhkosť do hornej časti mraku. V mrakoch vznikajú kladne a záporne nabité častice, ktoré keď sa oddelia (do rôznych častí mraku), vznikajú výboje a nastane búrka. Záporne častice sa prevažne nachádzajú v dolnej časti mraku a kladný náboj sa indukuje pri zemi, pod mrakom. Objekty v tomto priestore menia tvar siločiar a elektrické pole mení svoju intenzitu a smer.
./*Benjamin Franklin - elektrické vlastnosti mraku, 1752*/ Veľkosť intenzity na najvyššom bode objektu je lokálne najdôležitejšia. Väčšie elektrické pole v okolí špicatých objektov zvyšuje tvorbu predvýboja, vznikajúceho tesne pred bleskom.
- Ak blesk zasiahne zem, záporný náboj v spodnej časti mraku sa premiestni ku kladnému náboju pri zemi po kľukatej dráhe. Tieto náboje tvoria kanál nazývaný **skokový stopovač** (Približná rýchlosť = 200 km/h, čas = 1/100 s)
- Elektrické pole sa rýchlo zosilňuje so vznikom zostupného stopovača. Na zemi vznikajú vzostupné stopovače, z ktorých jeden sa stretne so zostupným a vzniká výboj, medzi mrakom a zemou vzniká skrat. Tento dej je sprevádzaný hrmením. Po prvom blesku zvyčajne nasledujú ďalšie, až kým sa nevybije mrak.

Princíp predstihu aktivácie

Na nasledujúcich javoch:

- výrazné zväčšenie elektrického pola
- predvýboj pri vyšších objektoch
- vznik vzostupných stopovačov

Myšlienka aktívnych bleskozvodov:

ak ochranné zariadenie generuje vzostupný stopovač pred blízkym objektom, logicky musí byť najsilnejší pri vzniku ďalších vzostupných stopovačov. Jeho časový predstih je ΔT oproti klasickému bleskozvodu. Ak má zariadenie predstih, stopovač, ktorý zariadenie generuje, prejde vzdialenosť D , ktorá je väčšia ako pri klasickom bleskozvode, ateda jeho dosah je tiež väčší. Preto zachytí blesk skôr.

Druh aktívnych bleskozvodov:

- rádioaktívne
- s elektronickým spúšťaním
- piezoelektrické
- so špeciálnym profilom

Rádioaktívne bleskozvody

Bleskozvod má jeden zachytávač, na ktorom je v blízkosti vrcholu umiestnený obvod obsahujúci rádioaktívny prvok. Rádioaktívny prvok generuje značnú ionizáciu vzduchu nachádzajúceho sa v blízkosti vrcholu bleskozvodu, čím sa zvyšuje počet elektrónov schopných spustiť prvú fázu zachytávania blesku. (Od r. 1986 sú zakázané).

Bleskozvody s elektronickým spúšťaním

Princíp ionizácie vzduchu pri vrchole zachytávača. Ionizácia sa dosiahne generovaním iskier pri vrchole = zvyšuje sa počet elektrónov.

Výhoda oproti rádioaktívnym bleskozvodom je, že ionizácia vzduchu môže začať v stanovenej chvíli. Nevýhoda: vysokonapäťový generátor potrebuje energiu pre svoju činnosť (batérie, zachytávače energie okolitého statického pola).

Piezoelektrické bleskozvody

Potrebnú energiu získavajú z piezoodporu, ktorý využíva veternú energiu. Mechanická energia sa mení na elektrickú na piezoodpore. Týmto napätím sa generujú ióny.

Bleskozvody so špeciálnym profilom

Energiu zachytávajú z vyžarovania zostupného stopovača blesku pomocou systému z klasického bleskozvodu (spojené so zemou) a z izolovaných kovových súčastí (s okolitým potenciálom). Tesne pred bleskom sa dosiahne ionizačné napätie, na úrovni vybíjača vznikajú iskry a tento generuje prvú fázu priťahovania blesku.

Technické požiadavky

Umiestňuje sa vždy na najvyššom mieste budovy, minimálne 2 m nad chráneným objektom. Počet zvodov definuje STN 341391. Materiál zvodov - prevažne Cu, ale aj nerezová oceľ,

pozinkovaný materiál, Al. Norma odporúča používať prednostne pásiky pred drôtmi (skinefekt) platí to aj pre uzemňovače. Minimálny prierez = 50 mm^2 . Hodnota uzemňovacieho odporu má byť maximálne 10 Ohmov.

Montáž môže robiť montážna organizácia s príslušnou spôsobilosťou podľa vyhl. č. 718/2002 Z.z.

Je potrebná východisková OPaOS a pravdielné OP sa vykonávajú podľa čl. 7.2 STN 341391